

LUẬT SƯ TRÍ TUỆ NHÂN TẠO: CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC TRONG ĐỔI MỚI ĐÀO TẠO NGÀNH LUẬT TẠI VIỆT NAM THỜI CHUYỂN ĐỔI SỐ

Đậu Huy Minh⁽¹⁾, Dương Vũ Thụy Vy⁽²⁾

(1) Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn – (VNU HCM)

(2) Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh.

Ngày nhận bài 25/10/2024; Chấp nhận đăng 15/11/2024

Liên hệ email: dauhuyminh@hcmussh.edu.vn

Tóm tắt

Sự xuất hiện của luật sư trí tuệ nhân tạo (AI) đánh dấu một bước ngoặt quan trọng trong sự phát triển của ngành luật. Bài viết này nghiên cứu luật sư AI trong bối cảnh đào tạo luật tại Việt Nam thông qua phân tích toàn diện vai trò của AI trong thực hành pháp luật toàn cầu. Nghiên cứu sử dụng phương pháp tiếp cận hệ thống và so sánh để phân tích khái niệm luật sư AI, các ứng dụng tiềm năng và tác động của chúng đến đổi mới đào tạo luật. Nghiên cứu xác định cả cơ hội và thách thức trong việc tích hợp AI vào hệ thống đào tạo luật của Việt Nam trong thời kỳ chuyển đổi số. Bài viết nhấn mạnh cách thức luật sư AI có thể nâng cao hiệu quả công việc pháp lý, đồng thời ghi nhận những hạn chế trong phán đoán đạo đức và bảo vệ quyền lợi khách hàng. Kết quả nghiên cứu cho thấy các chương trình đào tạo luật tại Việt Nam cần được cập nhật đáng kể để trang bị cho sinh viên kỹ năng số, kiến thức về AI và hiểu biết về các vấn đề đạo đức và pháp lý liên quan. Bài viết kết thúc với các khuyến nghị thiết thực nhằm đổi mới đào tạo luật để đáp ứng yêu cầu của kỷ nguyên số trong khi vẫn duy trì các giá trị nghề nghiệp cốt lõi.

Từ khóa: chuyển đổi số, giáo dục số, trí tuệ nhân tạo

Abstract

ARTIFICIAL INTELLIGENCE LAWYERS: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN REFORMING LEGAL EDUCATION IN VIETNAM DURING DIGITAL TRANSFORMATION

The emergence of artificial intelligence (AI) lawyers marks an important turning point in the development of the legal profession. This article examines AI lawyers in the context of legal education in Vietnam through a comprehensive analysis of AI's role in global law practice. The research employs systematic and comparative approaches to analyze the concept of AI lawyers, their potential applications, and their impact on legal education reform. The study identifies both opportunities and challenges in integrating AI into Vietnam's legal education system during the digital transformation era. The paper highlights how AI lawyers can enhance legal work efficiency while acknowledging limitations in ethical judgment and client advocacy. The findings suggest that Vietnamese legal education programs need significant updates to equip students with digital skills, AI knowledge, and understanding of related ethical and legal issues. The article concludes with practical recommendations for innovating legal education to meet the demands of the digital age while maintaining core professional values.

1. Đặt vấn đề

Trong những thập kỷ gần đây, thế giới đang chứng kiến một làn sóng chuyển đổi mạnh mẽ từ môi trường truyền thống sang môi trường số, với sự phát triển vượt bậc của công nghệ thông tin, điện tử và viễn thông. Trên nền tảng công nghệ này, nhiều mô hình kinh tế mới đã xuất hiện như nền kinh tế tri thức, nền kinh tế internet và nền kinh tế kỹ thuật số (Berisha-Shaqiri & Berisha-Namani, 2015; Øverby & Audestad, 2021). Cuộc Cách mạng Công nghiệp lần thứ tư, với sự hội tụ của các công nghệ đột phá như trí tuệ nhân tạo (AI), Internet vạn vật (IoT), điện toán đám mây và dữ liệu lớn, đã và đang tạo ra những thay đổi căn bản trong cách thức vận hành của mọi tổ chức và ngành nghề. Trong thế giới kỹ thuật số ngày nay, mọi thứ đều được kết nối, và công nghệ số không chỉ trao quyền cho tất cả mọi người mà còn làm xáo trộn hoạt động của mọi tổ chức (Đậu Huy Minh và nnk., 2023). Việc khai thác sức mạnh của công nghệ số và thực hiện chuyển đổi số đã trở thành yêu tố sống còn đối với sự tồn tại và phát triển của các tổ chức.

Trong bối cảnh đó, ngành luật, vốn được coi là một trong những lĩnh vực có tính bảo thủ cao nhất, cũng đang trải qua quá trình chuyển đổi số sâu rộng. Các công nghệ số đang làm thay đổi cơ bản cách thức hành nghề luật, từ việc quản lý hồ sơ và tài liệu pháp lý, đến quy trình tố tụng và phương thức cung cấp dịch vụ pháp lý. Sự xuất hiện của các nền tảng pháp lý trực tuyến, hệ thống quản lý văn phòng luật số hóa, và đặc biệt là các công cụ trí tuệ nhân tạo trong phân tích pháp lý đã tạo ra một làn sóng đổi mới chưa từng có trong lịch sử ngành luật. Theo báo cáo của Wolters Kluwer (2023), nhiều công ty luật trên toàn cầu đang đầu tư vào công nghệ số để nâng cao hiệu quả hoạt động và cải thiện trải nghiệm khách hàng. Xu hướng này đặt ra yêu cầu cấp thiết về việc chuẩn bị nguồn nhân lực có khả năng thích ứng với môi trường pháp lý số hóa, đồng thời đặt ra những thách thức mới trong việc cân bằng giữa đổi mới công nghệ và duy trì các giá trị cốt lõi của nghề luật.

Trong bối cảnh này, các công nghệ tiên tiến như ROSS, được coi là luật sư AI đầu tiên, đã minh chứng cho tiềm năng của AI trong việc hỗ trợ các công việc pháp lý thông qua phân tích tài liệu và nghiên cứu pháp luật (Nunez, 2017). Tại Ý, các hệ thống điện tử đã được tích hợp vào quy trình tố tụng dân sự, mở đường cho khái niệm “luật sư số” – những người phải thích ứng với quy trình pháp lý tự động hóa trong các phiên tòa số hóa (Carinci, 2024).

Sự phát triển của AI trong lĩnh vực luật pháp không chỉ diễn ra trên thế giới mà còn được thúc đẩy mạnh mẽ tại Việt Nam. Với Quyết định số 749/QĐ-TTg được Thủ tướng Chính phủ ban hành vào ngày 03 tháng 6 năm 2020, Việt Nam đã phê duyệt “Chương trình Chuyển đổi số Quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”, một chiến lược toàn diện nhằm thúc đẩy phát triển Chính phủ số, kinh tế số và xã hội số. Tầm nhìn của chương trình là đưa Việt Nam trở thành một quốc gia số tiên tiến, nơi AI và các công nghệ mới đóng vai trò quan trọng trong việc tái cấu trúc các ngành công nghiệp, bao gồm ngành luật (Thủ tướng Chính phủ, 2020). Chương trình này đã tạo nền tảng để áp dụng và thử nghiệm các công nghệ tiên tiến, giúp các lĩnh vực như luật pháp tiếp cận được các công cụ số hiện đại, đồng thời tăng cường năng lực cạnh tranh và đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của người dân.

Tuy nhiên, mặc dù AI có thể nâng cao năng suất và độ chính xác trong nhiều khía cạnh của công việc pháp lý, các nghiên cứu gần đây cho thấy rằng công nghệ này chưa thể thay thế khả năng phán đoán và ý thức đạo đức của con người. Rogers & Bell (2019) nhấn mạnh rằng AI không thể hoàn toàn đáp ứng các yếu tố đạo đức như trách nhiệm bảo mật và quyết tâm bảo vệ quyền lợi của khách hàng trong môi trường pháp lý phức tạp.

Nunez (2017) cũng đặt câu hỏi về khả năng AI duy trì các chuẩn mực đạo đức cao khi thực hiện nhiệm vụ luật sư, đặc biệt là trong bối cảnh có những lý thuyết chuyên nghiệp đề cao việc duy trì công lý và công bằng xã hội.

Để bắt kịp xu thế và đạt được các mục tiêu trong chương trình chuyển đổi số, các chương trình đào tạo luật tại Việt Nam cần được cập nhật để trang bị cho sinh viên những kỹ năng số và kiến thức chuyên môn về các công cụ AI, cũng như các vấn đề đạo đức và pháp lý liên quan. Bài viết này sẽ xem xét sâu hơn về cơ hội và thách thức mà “luật sư AI” mang lại cho công tác đào tạo luật ở Việt Nam, đồng thời đưa ra các khuyến nghị nhằm tận dụng tối đa tiềm năng của công nghệ số trong bối cảnh chuyển đổi số hiện nay.

2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết này sử dụng phương pháp tiếp cận hệ thống và so sánh. Với tiếp cận hệ thống, bài viết xem xét vấn đề luật sư trí tuệ nhân tạo trong bối cảnh đào tạo ngành luật tại Việt Nam như một hệ thống tổng thể, bao gồm các yếu tố như công nghệ AI, chương trình đào tạo, cơ hội và thách thức trong quá trình chuyển đổi số. Đồng thời, thông qua tiếp cận so sánh, bài viết đối chiếu các ứng dụng và xu hướng phát triển luật sư AI trên thế giới với điều kiện thực tế tại Việt Nam để đề xuất các giải pháp phù hợp cho công tác đào tạo.

Về nội dung chính, bài viết được cấu trúc theo ba phần chính: (1) Khái niệm và các ứng dụng tiềm năng của luật sư trí tuệ nhân tạo, (2) Cơ hội và thách thức trong việc tích hợp AI vào đào tạo ngành luật tại Việt Nam và (3) Các đề xuất và khuyến nghị cho việc đổi mới đào tạo ngành luật trong thời kỳ chuyển đổi số.

Thông qua đó, bài viết hướng đến việc phân tích toàn diện vai trò của luật sư AI trong bối cảnh chuyển đổi số tại Việt Nam, đồng thời đề xuất các giải pháp thiết thực nhằm nâng cao chất lượng đào tạo ngành luật để đáp ứng yêu cầu của kỷ nguyên số.

3. Kết quả và thảo luận

3.1. Khái niệm và các ứng dụng tiềm năng của luật sư trí tuệ nhân tạo

Luật sư AI, hay còn gọi là luật sư ảo, là hệ thống trí tuệ nhân tạo được thiết kế để thực hiện các tác vụ pháp lý mà trước đây chỉ có con người đảm nhận. Khác với luật sư truyền thống, luật sư AI không thể trực tiếp đại diện cho khách hàng tại tòa án, nhưng lại có thể hỗ trợ các công việc pháp lý đòi hỏi sự phân tích và xử lý dữ liệu lớn một cách hiệu quả. Luật sư AI là kết quả của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, trong đó trí tuệ nhân tạo không chỉ thay đổi cách chúng ta sống và làm việc mà còn định hình lại ngành luật (Carinci, 2024; Gravett, 2020; Kusumawardani, 2019).

Hệ thống AI có thể thực hiện một số nhiệm vụ nhất định như tra cứu luật, soạn thảo và phân tích hợp đồng, cũng như xử lý các tranh chấp pháp lý có tính phổ biến cao. Một điểm mạnh của luật sư AI là khả năng xử lý và phân tích dữ liệu lớn trong thời gian ngắn, giúp tiết kiệm thời gian và nguồn lực trong việc nghiên cứu pháp lý, từ đó giảm thiểu chi phí và gia tăng hiệu quả cho các tổ chức luật pháp.

AI có khả năng phân tích hàng trăm ngàn hồ sơ, tìm kiếm thông tin quan trọng và phát hiện các yếu tố có thể giúp ích cho vụ việc. Điều này đặc biệt hữu dụng trong các vụ kiện phức tạp hoặc có quy mô lớn, giúp rút ngắn thời gian tìm kiếm thông tin và giảm thiểu sai sót trong việc xử lý dữ liệu. ROSS Intelligence, một hệ thống AI nổi tiếng trong lĩnh vực pháp lý, đã được ứng dụng thành công trong việc tra cứu tài liệu và phân tích hồ sơ vụ kiện. Khả năng của ROSS nằm ở việc có thể đọc hiểu các tài liệu pháp lý một cách

nhANH chóng, đưa ra những gợi ý liên quan và cung cấp các trích dẫn từ luật pháp (Baker, 2017; Dabass & Dabass, 2018; Donahue, 2018; Mercan, 2024; Nunez, 2017).

AI có thể tự động soạn thảo các tài liệu pháp lý như hợp đồng, văn bản pháp lý và các công văn hành chính, từ đó giúp giảm tải công việc cho các luật sư và nhân viên pháp lý. Với các công cụ hỗ trợ xử lý ngôn ngữ tự nhiên (NLP), AI có khả năng phân tích ngữ nghĩa của các điều khoản pháp lý và tự động đề xuất nội dung phù hợp theo yêu cầu. Một ví dụ tiêu biểu là DoNotPay – một luật sư AI chuyên hỗ trợ người dùng soạn thảo và nộp đơn khiếu nại nhỏ, chẳng hạn như các tranh chấp liên quan đến hóa đơn, hợp đồng thuê nhà, thậm chí là vi phạm giao thông (Donahue, 2018; Mercan, 2024; Murimi, 2021; Sparkes, 2023).

Các luật sư AI cũng có thể cung cấp các tư vấn pháp lý cơ bản cho người dùng thông qua giao diện trò chuyện tự động (chatbot). Đối với các vấn đề pháp lý thông thường và phổ biến như quyền lợi lao động, quyền lợi người tiêu dùng, hoặc vấn đề liên quan đến hợp đồng thuê nhà, luật sư AI có thể đưa ra các gợi ý cơ bản và hướng dẫn ban đầu, giúp người dùng hiểu rõ hơn về tình huống của mình trước khi quyết định tìm đến một luật sư truyền thống. Chẳng hạn, chatbot của DoNotPay đã hỗ trợ hàng triệu người dùng tại Mỹ trong việc nộp đơn khiếu nại và xử lý tranh chấp nhỏ, tạo ra một phương thức mới trong việc tiếp cận công lý cho người dân (Donahue, 2018; Mercan, 2024; Murimi, 2021; Sparkes, 2023).

Các hệ thống AI tiên tiến có khả năng phân tích các vụ kiện và phán quyết trong quá khứ để đưa ra dự đoán về kết quả của các vụ việc tương tự. Bằng cách phân tích mô hình và xu hướng từ dữ liệu, AI có thể đưa ra nhận định về khả năng thắng kiện, rủi ro pháp lý, thậm chí là đề xuất chiến lược phù hợp cho từng trường hợp. Đây là ứng dụng có tiềm năng lớn trong các công ty luật và bộ phận pháp chế doanh nghiệp, nơi việc quản lý rủi ro pháp lý và dự đoán kết quả vụ kiện trở nên vô cùng quan trọng.

Trên thế giới, một số nền tảng luật sư AI đã và đang khẳng định vai trò quan trọng trong việc hỗ trợ và thay đổi lĩnh vực pháp lý.

ROSS Intelligence là một trong những hệ thống AI tiên phong trong lĩnh vực luật pháp, giúp các luật sư thực hiện tra cứu và phân tích tài liệu pháp lý một cách nhanh chóng. ROSS Intelligence sử dụng AI để phân tích văn bản pháp luật và đưa ra các kết quả phù hợp với câu hỏi của luật sư, thay thế phần lớn công việc tìm kiếm thủ công và rút ngắn đáng kể thời gian chuẩn bị cho các vụ kiện lớn (Donahue, 2018; Mercan, 2024; Murimi, 2021; Nunez, 2017; Rogers & Bell, 2019; Sparkes, 2023).

DoNotPay là một ứng dụng AI độc đáo, tự mô tả là “luật sư AI đầu tiên trên thế giới” dành cho người tiêu dùng. Với mục tiêu hỗ trợ người dân tiếp cận công lý, DoNotPay đã tạo điều kiện cho người dùng tự xử lý các tranh chấp pháp lý nhỏ thông qua ứng dụng. DoNotPay cung cấp các dịch vụ tư vấn cơ bản, soạn thảo và nộp đơn khiếu nại, từ các tranh chấp về hóa đơn đến các vấn đề pháp lý nhỏ trong đời sống hằng ngày (Donahue, 2018; Mercan, 2024; Murimi, 2021; Sparkes, 2023).

LawGeex là một nền tảng hợp đồng AI chuyên tự động hóa việc soát xét hợp đồng. Hệ thống này có khả năng kiểm tra và phân tích các điều khoản trong hợp đồng một cách nhanh chóng, đối chiếu với các chuẩn mực pháp lý đã được thiết lập và đưa ra các gợi ý điều chỉnh. Đây là công cụ hữu ích giúp các công ty và tổ chức tiết kiệm thời gian, tối ưu hóa quá trình soát xét và hạn chế rủi ro pháp lý (Donahue, 2018; Hakim và nnk., 2023; Mercan, 2024).

Nhờ vào những tính năng mạnh mẽ như phân tích dữ liệu, tự động soạn thảo và cung cấp tư vấn pháp lý cơ bản, luật sư AI đã mở ra những triển vọng mới trong lĩnh vực pháp lý, đặc biệt là tại Việt Nam. Các nền tảng như ROSS Intelligence, DoNotPay và LawGeex

đã minh chứng rằng AI có thể thực hiện các nhiệm vụ pháp lý với độ chính xác và hiệu quả cao. Những công cụ này không chỉ giúp luật sư và các tổ chức pháp lý tối ưu hóa quy trình làm việc, mà còn giúp người dân tiếp cận công lý một cách dễ dàng và tiết kiệm chi phí.

3.2. Cơ hội mà luật sư trí tuệ nhân tạo mang lại cho ngành luật tại Việt Nam

Luật sư AI có khả năng tự động hóa nhiều tác vụ pháp lý, từ phân tích tài liệu, tìm kiếm luật liên quan đến việc soạn thảo văn bản pháp lý cơ bản. Đối với ngành luật ở Việt Nam, nơi số lượng các trường hợp xử lý ngày càng tăng, Luật sư AI có thể giúp giảm tải khối lượng công việc cho luật sư, giúp tiết kiệm thời gian và chi phí đáng kể.

Các tác vụ như tra cứu tài liệu, phân tích hồ sơ và nghiên cứu các điều khoản pháp luật tiêu tốn một lượng thời gian lớn từ luật sư, đặc biệt là trong các vụ kiện phức tạp. Luật sư AI, với khả năng xử lý khối lượng dữ liệu lớn một cách nhanh chóng và chính xác, cho phép các công ty luật tiết kiệm đáng kể chi phí nhân sự và giảm thiểu thời gian chuẩn bị hồ sơ. Các luật sư từ đó có thể tập trung vào những nhiệm vụ chiến lược hơn, mang lại lợi ích kép cho cả công ty và khách hàng.

Luật sư AI giúp luật sư giảm bớt các công việc thường nhật và dễ xảy ra sai sót, như soạn thảo hợp đồng, kiểm tra văn bản pháp lý, hoặc phân tích vụ việc dựa trên các tình huống tương tự trong quá khứ. Nhờ vào AI, các công ty luật tại Việt Nam có thể nâng cao chất lượng dịch vụ, tăng tính chính xác, giảm thiểu rủi ro pháp lý và tránh được các sai sót không đáng có.

Luật sư AI giúp tăng tính chính xác của các tài liệu pháp lý thông qua quy trình kiểm tra tự động. Ví dụ, trong quá trình soạn thảo hợp đồng, AI có thể kiểm tra tính logic, phát hiện và chỉ ra các điều khoản không nhất quán hoặc những rủi ro tiềm ẩn. Điều này không chỉ giúp giảm thiểu lỗi trong quá trình xử lý mà còn tăng tính tin cậy của các dịch vụ pháp lý. Luật sư từ đó có thể tập trung nhiều hơn vào việc tư vấn chiến lược, phân tích các vấn đề phức tạp và giải quyết các tranh chấp nghiêm trọng.

Sự phát triển của Luật sư AI không chỉ mang lại lợi ích cho các công ty luật mà còn tạo cơ hội cho người dân, đặc biệt là những người có thu nhập thấp, dễ dàng tiếp cận các dịch vụ pháp lý cơ bản. Các nền tảng luật sư AI có thể cung cấp tư vấn pháp lý tự động cho người dùng về các vấn đề như quyền lợi lao động, hợp đồng thuê nhà, hoặc tranh chấp tiêu dùng một cách nhanh chóng và miễn phí.

Trong bối cảnh pháp luật ở Việt Nam còn khá phức tạp và nhiều người gặp khó khăn trong việc tìm kiếm trợ giúp pháp lý, Luật sư AI có thể đóng vai trò là một “luật sư cá nhân”, hỗ trợ giải quyết các vấn đề pháp lý thông thường. Người dân có thể sử dụng các dịch vụ của AI để tra cứu các quyền lợi, soạn thảo đơn từ cơ bản hoặc được hướng dẫn cách nộp đơn khiếu nại mà không cần phải đến các công ty luật.

Chương trình Chuyển đổi số quốc gia của Việt Nam, như Quyết định số 749/QĐ-TTg ngày 3/6/2020, đặt ra mục tiêu hướng đến nền kinh tế số, chính phủ số và xã hội số. Luật sư AI có thể giúp ngành luật bắt kịp xu hướng này thông qua việc áp dụng công nghệ AI vào quy trình quản lý hồ sơ, giảm thiểu công việc giấy tờ và tăng cường tính tự động hóa trong quá trình cung cấp dịch vụ pháp lý.

Với AI, ngành luật Việt Nam có thể giảm bớt quy trình xử lý hồ sơ thủ công, nâng cao hiệu quả hoạt động và cải thiện khả năng quản lý dữ liệu. Các hệ thống AI có thể tự động lưu trữ và phân loại các tài liệu pháp lý, giúp dễ dàng tra cứu và truy xuất khi cần thiết, tạo điều kiện thuận lợi cho việc chuyển đổi số trong ngành luật.

3.3. Thách thức và những yêu cầu mới đối với đào tạo luật ở Việt Nam

Sự xuất hiện của luật sư AI đặt ra nhiều thách thức mới cho công tác đào tạo luật tại Việt Nam. Trước hết, các chương trình đào tạo cần được cập nhật và mở rộng để trang bị cho sinh viên kiến thức về công nghệ AI và kỹ năng ứng dụng các công cụ AI trong hoạt động pháp lý.

Điều này không chỉ đơn thuần là việc học cách sử dụng các phần mềm hay ứng dụng AI, mà còn bao gồm việc hiểu rõ về nguyên lý hoạt động, khả năng và giới hạn của các hệ thống AI trong lĩnh vực pháp lý. Sinh viên luật cần được đào tạo về cách thức hoạt động cơ bản của các hệ thống AI trong lĩnh vực pháp lý, kỹ năng sử dụng và khai thác hiệu quả các công cụ AI hỗ trợ nghiên cứu pháp luật, phương pháp đánh giá độ tin cậy của kết quả do AI đưa ra, khả năng phối hợp giữa con người và AI trong quy trình làm việc, cách xử lý các tình huống khi AI gặp lỗi hoặc đưa ra kết quả không chính xác.

Các trường luật cần xây dựng chương trình đào tạo tích hợp giữa kiến thức pháp lý truyền thống và công nghệ hiện đại. Điều này đòi hỏi sự đầu tư lớn về cơ sở vật chất, phần mềm và đội ngũ giảng viên có chuyên môn về cả luật và công nghệ.

Một thách thức quan trọng khác là vấn đề đạo đức và trách nhiệm pháp lý khi sử dụng AI trong hoạt động tư vấn và hỗ trợ pháp lý. Khi AI tham gia vào quá trình ra quyết định và đưa ra tư vấn pháp lý, sẽ có những câu hỏi được đặt ra: Ai sẽ chịu trách nhiệm khi AI đưa ra tư vấn sai hoặc gây thiệt hại cho khách hàng? Làm thế nào để đảm bảo AI tuân thủ các chuẩn mực đạo đức nghề luật? Làm sao để cân bằng giữa hiệu quả của AI và trách nhiệm nghề nghiệp của luật sư?

Các chương trình đào tạo luật cần trang bị cho sinh viên khả năng đánh giá và quản lý rủi ro khi sử dụng AI, đồng thời hiểu rõ về khuôn khổ pháp lý điều chỉnh việc sử dụng AI trong hành nghề luật, bao gồm các nguyên tắc đạo đức khi sử dụng AI trong hành nghề luật, quy định về trách nhiệm pháp lý đối với các quyết định/tư vấn do AI đưa ra, cách thức giám sát và kiểm soát hoạt động của AI, phương pháp xử lý các tình huống xung đột về đạo đức.

Vấn đề bảo mật thông tin khách hàng cũng là một thách thức lớn trong bối cảnh số hóa ngành luật. Các hệ thống AI có khả năng lưu trữ và xử lý khối lượng lớn thông tin, trong đó có nhiều thông tin nhạy cảm của khách hàng, đòi hỏi xây dựng hệ thống bảo mật đa lớp để bảo vệ thông tin, thiết lập quy trình quản lý và kiểm soát việc truy cập dữ liệu, đào tạo nhân viên về các biện pháp bảo mật thông tin, tuân thủ các quy định về bảo vệ dữ liệu cá nhân. Sinh viên cần được đào tạo để hiểu và áp dụng các biện pháp bảo mật phù hợp khi sử dụng các công cụ AI trong công việc, bao gồm các quy định pháp luật về bảo vệ dữ liệu, biện pháp kỹ thuật đảm bảo an toàn thông tin, quy trình xử lý khi xảy ra sự cố bảo mật, trách nhiệm pháp lý liên quan đến bảo mật thông tin.

3.5. Khuyến nghị cho đào tạo ngành luật và phát triển luật sư trí tuệ nhân tạo tại Việt Nam

Để đáp ứng các thách thức và yêu cầu mới trong thời đại chuyển đổi số, đổi mới đào tạo ngành luật tại Việt Nam cần được thực hiện một cách toàn diện và có hệ thống. Trước hết, các cơ sở đào tạo luật cần xây dựng các chương trình liên ngành, kết hợp kiến thức pháp lý truyền thống với công nghệ thông tin và AI. Các chương trình này không chỉ bổ sung kiến thức lý thuyết mà còn trang bị cho sinh viên các kỹ năng thực tiễn, từ việc sử dụng công cụ AI trong nghiên cứu pháp luật, tư vấn pháp lý đến phân tích dữ liệu và nhận diện rủi ro.

Một phần quan trọng trong việc cải tiến chương trình đào tạo là thiết kế các môn học chuyên sâu về công nghệ và pháp luật, trong đó mời các chuyên gia công nghệ và AI

tham gia giảng dạy các khóa chuyên biệt, như cách thức AI xử lý và phân tích dữ liệu, ứng dụng học máy (machine learning) và xử lý các vấn đề pháp lý từ dữ liệu phức tạp. Các cơ sở đào tạo luật nên tổ chức các khóa thực hành để sinh viên có cơ hội trực tiếp sử dụng công cụ AI trong nghiên cứu, phân tích luật và tìm hiểu các công cụ AI hiện đại qua các dự án hợp tác với doanh nghiệp công nghệ. Những môn học và chương trình thực hành này cần cung cấp nền tảng vững chắc, không chỉ dừng ở việc sử dụng công nghệ mà còn ở cách thức tích hợp và đánh giá thông tin AI đưa ra trong bối cảnh luật pháp.

Về nội dung đào tạo, ngoài kiến thức cơ bản về AI và machine learning, sinh viên luật cần được trang bị kỹ năng sử dụng các công cụ AI hỗ trợ nghiên cứu pháp luật, phương pháp phân tích và đánh giá kết quả do AI cung cấp, cũng như quy trình làm việc kết hợp giữa con người và AI. Ngoài ra, các vấn đề đạo đức và pháp lý liên quan đến AI, chẳng hạn như quyền riêng tư, bảo mật dữ liệu và tính công bằng trong các quyết định do AI hỗ trợ, cũng phải được đưa vào giảng dạy, giúp sinh viên ý thức được các trách nhiệm đạo đức và pháp lý khi làm việc trong môi trường số.

Song song với việc nâng cao chương trình giảng dạy, các cơ sở đào tạo cần tham gia xây dựng một hành lang pháp lý phù hợp để điều chỉnh việc sử dụng AI trong lĩnh vực pháp lý. Cụ thể, các quy định cần bao gồm các tiêu chuẩn đánh giá và kiểm định đối với các hệ thống luật sư AI, quy định rõ trách nhiệm pháp lý của các bên liên quan khi sử dụng AI trong tư vấn pháp lý, cũng như cơ chế giám sát và xử lý vi phạm trong trường hợp có sự cố. Các tiêu chuẩn này cần đảm bảo mức độ bảo mật và tính toàn vẹn của dữ liệu pháp lý, bảo vệ quyền lợi của người dùng và duy trì lòng tin của công chúng đối với hệ thống pháp luật khi AI tham gia vào các quy trình pháp lý.

Bên cạnh đó, Việt Nam cũng cần học hỏi kinh nghiệm từ các quốc gia tiên tiến, đặc biệt là những nước đã thành công trong việc ứng dụng AI vào lĩnh vực pháp lý. Hợp tác nghiên cứu và phát triển AI với các nước có nền công nghệ phát triển là một hướng đi quan trọng. Việt Nam có thể tham gia vào các dự án hợp tác quốc tế, trao đổi chuyên gia công nghệ và pháp lý, đồng thời cập nhật các công nghệ AI tiên tiến nhất. Điều này không chỉ giúp thúc đẩy quá trình phát triển AI trong ngành luật mà còn giúp các trường luật và tổ chức pháp lý trong nước cập nhật kịp thời các tiêu chuẩn quốc tế và xu hướng mới nhất.

Để đảm bảo chất lượng đào tạo, các cơ sở đào tạo cần đầu tư vào trang thiết bị và phần mềm hiện đại, đặc biệt là những công cụ hỗ trợ nghiên cứu và phân tích pháp lý trên nền tảng AI. Đội ngũ giảng viên cũng cần được nâng cao năng lực thông qua các khóa đào tạo chuyên sâu về công nghệ, trang bị các kỹ năng giảng dạy kết hợp công nghệ và pháp luật. Ngoài ra, cần phát triển một cơ sở dữ liệu pháp luật số hóa, tạo điều kiện cho sinh viên tiếp cận nhanh chóng và chính xác với nguồn tài nguyên pháp lý, đồng thời xây dựng các môi trường thực hành để sinh viên có cơ hội trải nghiệm và làm việc trong môi trường số thực tế.

Các cơ sở đào tạo luật cũng cần chú trọng phát triển kỹ năng mềm và tư duy phản biện cho sinh viên. Trong thời đại AI, khả năng phân tích, đánh giá và đưa ra quyết định dựa trên sự kết hợp giữa dữ liệu AI và kinh nghiệm thực tiễn trở nên quan trọng hơn bao giờ hết. Sinh viên cần được rèn luyện để có thể làm việc hiệu quả trong một môi trường mà AI đóng vai trò hỗ trợ, đồng thời duy trì được tính nhân văn và đạo đức nghề nghiệp. Điều này không chỉ giúp họ sẵn sàng đối mặt với các thách thức của ngành luật mà còn đảm bảo rằng luật sư Việt Nam tương lai sẽ phát triển một cách bền vững và hợp đạo đức.

Cuối cùng, sự hợp tác giữa các cơ sở đào tạo, doanh nghiệp công nghệ, và các tổ chức nghề nghiệp là vô cùng quan trọng trong việc thúc đẩy phát triển và ứng dụng luật sư AI tại Việt Nam. Sự kết nối này sẽ giúp đảm bảo rằng các chương trình đào tạo luôn

được cập nhật và phù hợp với nhu cầu thực tiễn của thị trường, tạo điều kiện cho sinh viên tiếp cận các công nghệ mới và được rèn luyện trong môi trường thực hành chuyên nghiệp. Đồng thời, sự hợp tác này cũng mở ra nhiều cơ hội cho sinh viên luật trong nước có cơ hội tiếp cận những dự án AI tiên tiến, tạo nền tảng cho một thế hệ luật sư có khả năng ứng dụng công nghệ trong hành nghề pháp lý.

4. Kết luận

Sự xuất hiện của luật sư AI đánh dấu một bước ngoặt quan trọng trong sự phát triển của ngành luật tại Việt Nam. Thông qua việc phân tích các cơ hội và thách thức, có thể thấy rằng AI không chỉ là một công cụ hỗ trợ đơn thuần mà còn là động lực thúc đẩy sự chuyển đổi toàn diện trong cách thức đào tạo và hành nghề luật.

Về mặt cơ hội, luật sư AI mang đến khả năng tự động hóa các tác vụ pháp lý thường nhật, nâng cao hiệu quả xử lý công việc và tăng khả năng tiếp cận dịch vụ pháp lý cho người dân. Đặc biệt trong bối cảnh Việt Nam đang đẩy mạnh chuyển đổi số quốc gia, việc ứng dụng AI vào lĩnh vực pháp lý là xu hướng tất yếu và phù hợp với định hướng phát triển chung của đất nước. Tuy nhiên, nghiên cứu cũng chỉ ra rằng AI vẫn có những hạn chế nhất định trong việc xử lý các tình huống đòi hỏi phán đoán đạo đức phức tạp và bảo vệ quyền lợi khách hàng. Do đó, vai trò của con người trong nghề luật vẫn không thể thay thế hoàn toàn.

Những thách thức đặt ra không hề nhỏ, đặc biệt trong lĩnh vực đào tạo luật. Các cơ sở đào tạo cần có sự điều chỉnh toàn diện về chương trình học, phương pháp giảng dạy, và cơ sở vật chất để đáp ứng yêu cầu mới. Vấn đề đạo đức nghề nghiệp, bảo mật thông tin, và trách nhiệm pháp lý khi sử dụng AI cũng cần được quan tâm đúng mức trong quá trình đào tạo. Để thích ứng với xu thế này, việc đổi mới đào tạo ngành luật tại Việt Nam cần được thực hiện theo hướng tích hợp - vừa giữ được những giá trị cốt lõi của nghề luật, vừa đón nhận những tiến bộ công nghệ mới. Trước hết, cần tích hợp kiến thức về công nghệ AI và các kỹ năng số vào chương trình đào tạo, giúp sinh viên có khả năng vận dụng công nghệ hiệu quả trong thực hành nghề nghiệp. Song song với đó, các cơ sở đào tạo cần chú trọng phát triển tư duy phản biện và khả năng giải quyết vấn đề phức tạp, những kỹ năng mà AI chưa thể thay thế. Bên cạnh đó, việc tăng cường đào tạo về đạo đức nghề nghiệp trong môi trường số sẽ giúp sinh viên hiểu rõ các vấn đề pháp lý và đạo đức liên quan đến việc sử dụng AI. Cuối cùng, các cơ sở đào tạo cần xây dựng môi trường học tập tích hợp, kết hợp hài hòa giữa phương pháp truyền thống và công nghệ số để tạo nên một hệ thống đào tạo toàn diện và hiệu quả.

Bên cạnh đó, để đảm bảo tính hiệu quả của quá trình đổi mới, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa các bên liên quan: cơ sở đào tạo, cơ quan quản lý nhà nước, và các tổ chức nghề nghiệp. Việc xây dựng khung pháp lý phù hợp cho việc ứng dụng AI trong lĩnh vực pháp lý cũng là một yếu tố quan trọng cần được quan tâm.

Cuối cùng, cần nhận thức rằng luật sư AI không phải là mối đe dọa thay thế luật sư truyền thống, mà là công cụ hỗ trợ giúp nâng cao hiệu quả công việc và mở rộng khả năng tiếp cận công lý cho xã hội. Việc đào tạo thế hệ luật sư tương lai không chỉ dừng lại ở việc trang bị kiến thức và kỹ năng sử dụng công nghệ, mà quan trọng hơn là phát triển khả năng tư duy phản biện và đạo đức nghề nghiệp để có thể kết hợp hiệu quả giữa trí tuệ con người và trí tuệ nhân tạo trong hành nghề luật.

Tóm lại, mặc dù việc tích hợp AI vào đào tạo và thực hành pháp lý đặt ra nhiều thách thức, đây vẫn là xu hướng không thể tránh khỏi trong kỷ nguyên số. Việc chủ động

đổi mới phương thức đào tạo, kết hợp hài hòa giữa công nghệ và giá trị nghề nghiệp truyền thống sẽ giúp ngành luật Việt Nam phát triển bền vững và đáp ứng được yêu cầu của thời đại mới. Điều này không chỉ nâng cao chất lượng đào tạo mà còn góp phần thúc đẩy sự phát triển của ngành luật trong bối cảnh chuyển đổi số tại Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Baker, J. (2017). 2018 A Legal Research Odyssey: Artificial Intelligence as Disruptor. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2978703>
- [2] Berisha-Shaqiri, A., & Berisha-Namani, M. (2015). Information Technology and the Digital Economy. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. <https://doi.org/10.5901/mjss.2015.v6n6p78>
- [3] Carinci, A. (2024). The AI Lawyer. *US-China Law Review*, 21(6). <https://doi.org/10.17265/1548-6605/2024.06.004>
- [4] Dabass, J., & Dabass, B. S. (2018). *Scope of Artificial Intelligence in Law*. <https://doi.org/10.20944/preprints201806.0474.v1>
- [5] Đậu Huy Minh, Nguyễn Thanh Huy & Dương Vũ Thụy Vy (2023). Số hóa văn bản hành chính tại Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh - Thực trạng và giải pháp. *Kỷ yếu Hội thảo khoa học Chuyển đổi số trong quản trị văn phòng*, 362-378. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13268338>
- [6] Donahue, L. (2018). A primer on using artificial intelligence in the legal profession. *Jolt Digest*, 8.
- [7] Gravett, W. H. (2020). Is the Dawn of the Robot Lawyer upon us? The Fourth Industrial Revolution and the Future of Lawyers. *Potchefstroom Electronic Law Journal*, 23, 1-37. <https://doi.org/10.17159/1727-3781/2020/v23i0a6794>
- [8] Hakim, H. A., Praja, C. B. E., & Ming-Hsi, S. (2023). AI in Law: Urgency of the Implementation of Artificial Intelligence on Law Enforcement in Indonesia. *Jurnal Hukum Novelty*, 14(1), 122. <https://doi.org/10.26555/novelty.v14i1.a25943>
- [9] Kusumawardani, Q. D. (2019). Advocate profession towards automation in industrial revolution 4.0 era. *Jurnal Hukum dan Peradilan*, 8(2), 166. <https://doi.org/10.25216/jhp.8.2.2019.166-195>
- [10] Mercan, G. (2024). Artificial intelligence (AI) activities in legal practices. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 131-144. <https://doi.org/10.35826/ijoecc.1824>
- [11] Murimi, R. (2021). When Humans Judge Other Humans Using Machines. *MIT Computational Law Report*.
- [12] Nunez, C. (2017). Artificial Intelligence and Legal Ethics: Whether AI Lawyers Can Make Ethical Decisions. *Tulane Journal of Technology & Intellectual Property*, 20. <https://journals.tulane.edu/TIP/article/view/2682>
- [13] Øverby, H., & Audestad, J. A. (2021). *The Digital Economy*, 1-15. https://doi.org/10.1007/978-3-030-78237-5_1
- [14] Rogers, J., & Bell, F. (2019). The Ethical AI Lawyer: What is Required of Lawyers When They Use Automated Systems? *Law, Technology and Humans*, 80-99. <https://doi.org/10.5204/lthj.v1i0.1324>
- [15] Sparkes, M. (2023). AI will advise a defendant in court. *New Scientist*, 257(3421), 8. [https://doi.org/10.1016/S0262-4079\(23\)00042-8](https://doi.org/10.1016/S0262-4079(23)00042-8)
- [16] Thủ tướng Chính phủ. (2020). *Quyết định số 749/QĐ-TTg ngày 03/6/2020 phê duyệt “Chương trình Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”*.
- [17] Wolters Kluwer. (2023). *2023 Future Ready Lawyer Survey*.